

اثرهای گرده‌افشانی بر کمیت و کیفیت بذر ۱۰ رقم پیاز انتخاب شده در اصفهان

سید ابراهیمی، سلمی سادات، مصطفی میلی و رحیم عبادی

دانشکده کشاورزی دانشگاه صنعتی اصفهان

پیاز (*Allium cepa* L.) یکی از محصولات مهمی است که در بسیاری از مناطق ایران کشت می‌شود. علیرغم مرغوبیت ارقام بومی، تولید اقتصادی بذر این ارقام در داخل کشور با موانعی مواجه است و بدین لحاظ هر ساله مقدار زیادی بذر پیاز از کشورهای دیگر وارد می‌گردد. یکی از مسائل مهمی که بذردهی پیاز را تحت الشعاع قرار می‌دهد تلقیح و باروری گل‌های آن است. از عوامل موثر در گرده‌افشانی گل‌های پیاز حشرات هستند که زنبور عسل مهمترین آنهاست. به منظور ارزیابی تأثیر حشرات گرده‌افشان خصوصاً زنبور عسل بر کیفیت و کمیت بذر نه رقم پیاز انتخابی بومی ایران و یک رقم خارجی، آزمایشی بصورت کرت‌های خرد شده در قالب طرح بلوک‌های کامل تصادفی در سه تکرار انجام شد. کرت‌های اصلی شامل ارقام پیاز و کرت‌های فرعی شامل گرده‌افشانی آزاد و جلوگیری از گرده‌افشانی

حشرات بود. با قرار دادن کلنی‌های زنبور عسل در مجاورت مزرعه تاثیر عل کرده‌افشانی بر میزان تولید و کیفیت بذر این ده رقم مورد بررسی قرار گرفت. نتایج نشان داد میزان بذر تولید شده در یک گل اذین با حضور کرده‌افشانها $2/4$ برابر گل آذین‌های کرده‌افشانی نشده (داخل قفس‌های توری و بدون حضور کرده‌افشانها) بود. همچنین بین ارقام مختلف از نظر میزان بذر در گل اذین اختلاف معنی‌داری وجود داشت. بیشترین بذر تولید شده مربوط به رقم قم و کمترین مقدار مربوط به رقم هوراند بود میزان تاثیر کرده‌افشانی در ارقام مختلف به دلیل اثر متقابل معنی‌دار، متفاوت بود. بین ارقام مختلف از نظر وزن دانه اختلاف معنی‌داری وجود داشت لیکن تاثیر کرده‌افشانی بر وزن هزار دانه ناچیز بود. اثر متقابل رقم و کرده‌افشانی بر وزن هزار دانه معنی‌دار بود به همین دلیل در رقم کوار، کرده‌افشانی اثر مثبت روی وزن هزار دانه داشت. درصد جوانه‌زنی در بذور حاصل از کرت‌های کرده‌افشانی شده ۷ درصد بیشتر از کرت‌های کرده‌افشانی نشده بود. میانگین تعداد ساعات لازم برای جوانه‌زدن بذور حاصل از کرت‌های کرده‌افشانی شده $10/6$ ساعت کمتر از بذور کرت‌های کرده‌افشانی نشده بود. وزن خشک جوانه‌های حاصل از بذور کرت‌های کرده‌افشانی شده بیشتر از بذور کرت‌های کرده‌افشانی نشده بود. همچنین بین ارقام مختلف از نظر درصد و سرعت جوانه‌زنی بذر و وزن خشک جوانه‌ها اختلاف معنی‌داری وجود داشت.